

Maak uw tuin niet winterklaar

Tekst Nienke Boone, hobbyimker, adviseur biodiversiteit bij Imkerij de Werkbij (Vaassen) en biologisch tuinder bij zorg erf Land in Zicht (Amersfoort)

Nu de dagen korter worden, planten uitbloeien en de eerste nachtvorst eraan komt, is de verleiding groot om uw tuin onderhanden te nemen. Bladeren vegen, planten snoeien, uitgebloeide bloemen weghalen en de tuin aanharken. Kortom: netjes maken voor het nieuwe jaar. Toch wil ik u oproepen om de tuin niet winterklaar te maken. Juist die rommelige hoekjes en uitgebloeide planten zijn heel belangrijk voor allerlei insecten en vogels.

Poppen en plantenresten

Uitgebloeide en afgestorven planten beschutten de bodem tegen gure wind. Het afgefallen blad vormt een mulchlaag op de bodem, een soort beschermlaag. Allerlei bodemorganismen, maar ook overwinterende hommelmkoninginnen, spinnen en padden kunnen zo beter overleven. Veel geleedpotigen gebruiken de warme strooisellaag om in weg te kruipen en wachten daar het voorjaar af. Schimmels en bacteriën breken de mulchlaag langzaam af, waardoor er voedingsstoffen vrijkomen in de bodem.

Uitgedroogde bloemstengels bieden een ideale overwinteringsplek voor lieveheersbeestjes en hommels. Lieveheersbeestjes helpen u in het voorjaar en de zomer als natuurlijke bestrijding tegen plaagdieren. Bepaalde (nacht-)vlindersoorten zetten hun eitjes af in plantenstengels om te overwinteren of hangen eraan als pop. Poppen hebben vaak een schutkleur en zijn dus moeilijk te vinden. Als u de plantenresten weghaalt voor de winter, ontnemt u ze de kans om te overleven.

Uitgebloeide planten zitten vaak vol zaad, een voedzame snack voor

vogels. Dat geldt voor de bekende zonnebloemen, maar ook rode zonnehoeden en zonnekronen. Ook bessen van klimop of wat vergeten appeltjes die aan de boom hangen of op de grond liggen, zijn voedselbronnen voor verschillende dieren.

Voorjaarsbollen planten

Misschien lijkt het nog ver weg, maar nu is het moment om te zorgen dat u in het voorjaar een tuin vol bloemen en kleur heeft. Ik heb het over het poten van voorjaarsbollen. Die kunnen op allerlei plekken ingezet worden om in het voorjaar van te genieten.

Ossentong. Foto Emilio100

Herfstaster. Foto N. Natali

Dagkoekoeksbloem. Foto Melanie Hobson

Het gras is een ideale plek voor verwilderingsbollen zoals sneeuwkllokjes (*Galanthus nivalis*) die bloeien in januari, de botanische krokussen (*Crocus tommasinianus*) in februari en kievitsbloemen (*Fritillaria meleagris*) in april. Omdat de bollen elk jaar weer opkomen, is het absoluut de moeite waard er dit jaar in te investeren.

Op lege plekken tussen de vaste planten kunt u narcissen, tulpen, anemonen en hyacinten planten. Kies het liefst voor biologische bollen en plant ze in groepjes bij elkaar. Vergeet ook alle soorten sieruien (*Allium* spp.) niet. Dit zijn prachtige drachtplanten voor allerlei soorten bij. U plant de bollen van oktober tot december, wanneer de bodem al wat is afgekoeld. Grote sieruien mogen 15 cm diep, kleinere sieruien tussen de 7 en 10 cm. Op zandgrond kunnen bollen beter dieper geplant worden dan op de klei.

Dahlia's uit de grond

Tot de vorst bloeien de dahlia's prachtig. Dat stopt na de eerste nachtvorst. U kunt ze uit de grond halen en vorstvrij en droog bewaren. Kies, als u dahlia's wilt kopen, de soorten die enkelbloemig zijn, zoals de mignon-dahlia. De bijen en vlinders kunnen dan beter bij de nectar en het stuifmeel. Tot in oktober bloeien ze prachtig en er wordt druk op gevlogen. Dagpauwen overwinteren in Nederland. U ziet ze dan ook tot laat in het jaar op de dahlia's. Ook atalanta's zijn deze periode te vinden op de bloemen; ze verzamelen nog wat voedsel voor ze naar het zuiden vliegen.

Wat bloeit er in oktober en november?

De gewone ossentong (*Anchusa officinalis*) is een vaste plant uit de ruwbladigenfamilie. De Nederlandse naam kreeg de plant omdat de ruwe blaadjes sterk lijken op de tong van een koe of os. De bloemen zijn eerst paars en verkleuren later naar donkerblauw. De gewone ossentong is een drachtplant voor honingbijen, wilde bijen en hommels.

Een plant die 's avonds heerlijk geurt is de wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*). Het is een liaanachtige struik die veel voorkomt in loofbossen en struweelranden. De wilde kamperfoelie bloeit van juni tot oktober en trekt allerlei soorten bestuivers aan.

De herfstaster (*Aster novi-belgii*) bloeit in oktober prachtig in Natuurtuin de Gatherhof in Vaassen. Het is een uitstekende bijen- en vlinderplant, waardoor deze eigenlijk niet in een bijentuin mag ontbreken. Tot een

tiental jaren geleden hadden asters nog een wat oubollig imago. Dat is de afgelopen jaren wel echt veranderd met vele prachtige soorten. Op asters raakt u nooit uitgekeken!

De grote centaurie (*Centaurea scabiosa*) is familie van de aster (*Asteraceae*) en is een prachtige maar zeldzame inheemse plant van het rivierengebied en het krijtland. Het is een fantastische vlinder- en bijenlokker, onder andere de pluimvoetbijen komen op de plant af. De bloemkleur is purperroze en de plant bloeit vanaf de zomer tot in oktober.

Een plant die tot diep in oktober bloeit is de dagkoekoeksbloem (*Silene dioica*). Bij zachte winters bloeit de plant tot in december. Het is een inheemse vaste plant die bloeit met helderroze bloemen. Wilde bijen, die graag op de dagkoekoeksbloem vliegen zijn de gewone sachembij, viltvlekzandbij, gewonde dwergzandbij en verschillende groefbijen. ●

Stekken, zaaien, verspenen, poten of planten. Met deze tip kweekt u groene vingers:

Bollen planten: voorjaarsbollen zoals tulpen, narcissen, sneeuwkllokjes en krokussen hebben een koudeperiode nodig om in het voorjaar tot bloei te komen. Daarom moeten ze in het najaar de grond in (tot half december). Zoek een mooie plek in de tuin waar in het voorjaar ook de zon schijnt en plant ze in groepjes, ongeveer 10 cm diep (afhankelijk van de bolgrootte). De puntige kant naar boven. Zet geen bollen in de grond tijdens een heel natte periode of als het vriest. De bollen kunnen dan snel verrotten of bevriezen.

Wat u deze maand niet moet vergeten:

Haal uw dahlia's na de eerste nachtvorst uit de tuin en bewaar ze op een vorstvrije, droge plek.